

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра українознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ 16 серпня 2023 р.”

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Всесвітня історія»

(історія Західної цивілізації нового та новітнього часу)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 052 Політологія

освітня програма «Політичні технології та аналіз політики»

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

факультет філософський

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою філософського факультету

“16” червня 2023 року, протокол №6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Шкабура Я. І., кандидат історичних наук,
ст. викладач кафедри українознавства філософського факультету

Програму схвалено на засіданні кафедри українознавства

Протокол від “12” червня 2023 року № 11

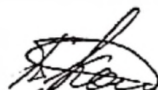
Завідувач кафедри українознавства

В'ячеслав ПОТОЦЬКИЙ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Політичні технології та аналіз політики»

Гарант освітньої програми

Тетяна КОМАРОВА

Програму погоджено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від “14” червня 2023 року, протокол №10

Голова науково-методичної комісії філософського факультету

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Всесвітня історія» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавр спеціальності (напрямку) 052 Політологія. Освітня програма «Політичні технології та аналіз політики».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Всесвітня історія» (історія Західної цивілізації нового та новітнього часу) є освоєння студентами основ цивілізаційного підходу до аналізу історичного процесу та вивчення специфіки та особливостей Західної цивілізації з XVI до початку XXI ст. У рамках курсу запропонований метод плюралістичного осмислення закономірностей історичних зрушень, мотивів та практик поведінки людини в певних соціокультурних контекстах тощо.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є набуття особою, яка навчається, таких загальних компетентностей:

ЗК 03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 07. Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

1.3. Кількість кредитів 5

1.4. Загальна кількість годин 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
Не передбачені	Не передбачені

Самостійна робота	
86 год.	138 год.
У тому числі індивідуальні завдання	
Не передбачені	

1.6. Заплановані результати навчання:

Знати принципи періодизації історії Європи та США та її основні етапи; основні поняття та терміни; особливості соціально-економічних, політичних, культурних процесів розвитку Європи та США на різних етапах; діяльність видатних історичних осіб, політичних партій, державних утворень, що існували в європейських та північноамериканських землях в новий та новітній час; сучасні історичні теорії та методологічні підходи для аналізу суспільства.

Уміти аналізувати історичні процеси, події, факти; брати участь у дискусіях на суспільно-історичні теми; користуватися категорійно-понятійним апаратом історичної науки, історичними джерелами та науковою літературою з історії Європи та США; застосовувати знання з історії Європи та США у процесі розв'язання професійних завдань.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до ОПП, зокрема ПРН 3 вміти критично мислити у сфері професійної діяльності; ПРН 7 розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія Західної цивілізації у Новий час.

Тема 1. Вступ до всесвітньої історії.

Предмет і завдання курсу. Співвідношення цивілізаційних концепцій з іншими теоріями суспільного розвитку. Традиціоналістські та модерністські типи суспільств. Становлення цивілізаційної теорії та основні положення концепцій А. Тойнбі, Л.Гумільова та інших. Періодизація історії.

Тема 2. Європа в ранньомодерний період.

Епоха Відродження і поширення гуманістичних ідей у Європі. Революція в європейському світогляді. Великі географічні відкриття і виникнення колоніальної системи.

Реформація як рух оновлення духовного, релігійного та соціально-політичного життя в Європі. Контрреформація. Громадянсько-релігійні війни у Франції. Нантський едикт. Генріх IV та його внутрішня і зовнішня політика.

Формування капіталістичних відносин і соціально-політичні процеси у країнах Західної Європи.

Характеристика абсолютних монархій. Зміцнення абсолютизму за часів Рішельє. Внутрішня і зовнішня політика Філіпа II. Італійські війни. Перехід від станової монархії до абсолютної у країнах Північної Європи. Тридцятилітня війна у Європі. Вестфальський мир та його значення.

Основні напрямки у розвитку культури Західної Європи. Книгодрукування. Наукові досягнення. Філософія. Політичні теорії. Соціальні утопії. Академії. Культура і повсякденне життя.

Тема 3. Революції у Нідерландах і Англії та їх вплив на політичну ситуацію в Європі.

Нідерланди у складі імперії Карла V та за часів Філіпа II. Політичний режим у Нідерландах. Початок національно-визвольного руху. Створення республіки об'єднаних провінцій та соціальна боротьба.

Внутрішня і зовнішня політика Тюдорів у Англії. Правління династії Стюартів. Англійський абсолютизм. Дворянська опозиція. Пуританізм. Скликання Довгого парламенту та його законодавча діяльність. Олівер Кромвель. Реставрація монархії. Історичне значення революцій у Нідерландах і Англії.

Тема 4. Війна за незалежність колоній Північної Америки. Утворення США.

Соціально-економічний розвиток північноамериканських колоній Англії. Американська освіта. Б. Франклін. Т. Джефферсон. Підйом масового визвольного руху. Патріоти і лоялісти. Початок збройної боротьби і проголошення незалежності. «Декларація незалежності», її історичне значення. Реформи в ході війни. Хід воєнних дій у 1775 – 1781 р. Дж. Вашингтон.

Версальський мир і визнання США. Загострення соціально-економічних протиріч після війни. Від «Статей конфедерації» до конституції 1787 р. Основні підсумки й історичне значення війни за незалежність.

Тема 5. Європа в кінці XVII – XVIII ст. Французька революція.

Розвиток Європи в кінці XVII – XVIII ст. Доба класицизму. Просвітництво. Природньо-правова теорія, ідея прав людини. Енциклопедія і енциклопедисти. Зміни у суспільній свідомості. Фінансова і економічна криза. Генеральні штати. Установчі збори. Декларація прав людини і громадянина. Ідея нації і принцип народовладдя. Нова державна система. Революція у Франції і Європа.

«Якобінський період» у Франції XVIII ст. Встановлення якобінської диктатура. Соціально-економічна політика якобінців. Феномен революційного терору. Політика в галузі культури і побуту. Антикатолицький рух, «дехристиянізація». Зовнішня політика Франції у період якобінської диктатура. Боротьба якобінців з егалітарною і ліберальною тенденціями розвитку революції. Криза і падіння якобінської

диктатура 9 термідора (27 липня 1794 р.). Франція у період Консульства та Імперії. Політика та війни Наполеона. Віденський конгрес.

Тема 6. США в першій половині XIX ст. Громадянська війна.

Основні тенденції розвитку Сполучених Штатів Америки в першій половині XIX ст. Посилення темпів промислового перевороту. Буржуазія і рабовласництво. Боротьба з рабством. Назрівання протиріч між північними і південними штатами. Територіальна експансія. Загострення боротьби за незалежність у союзі.

Становлення двопартійної системи. Громадянська війна в Канзасі. Громадянська війна в 1861-1865 р. Обрання А. Лінкольна президентом і заколот рабовласників. Хомстед акт. Прокламація про звільнення рабів. Перемога Півночі.

Міжнародне становище США. Загроза англо-французької інтервенції. Реконструкція 1865-1877 р. Поворот до реакції. Значення Громадянської війни і реконструкції Півдня.

Тема 7. Європа в XIX – на початку XX ст.

Прискорення історичного процесу у XIX столітті. Вік класичного капіталізму (вільної конкуренції). Промисловий переворот. Розвиток промисловості і сільського господарства. Військові та політичні союзи. Колоніальна політика та її наслідки. Розвиток науки, техніки та освіти. «Золота доба» європейської культури.

Державний устрій, політичні системи та економічний розвиток провідних держав. Міжнародні відносини та міжнародні союзи. Технічний прогрес та наукові відкриття. Монополії та світове господарство. Основні ідейно-політичні течії в суспільному житті країн Європи. Робітничий рух, боротьба за скорочення робочого дня, профспілки, робітничі партії. Національне питання. Розвиток культури. Країни Європи напередодні Першої світової війни.

Розділ 2. Європа та США у Новітній період: економічний, політичний та культурний розвиток.

Тема 1. Світ в роки Першої світової війни.

Наростання протиріч між Троїстим союзом і Антантою. Сараєвське вбивство і липнева криза 1914 р. Початок війни. Роль національних проблем, національних рухів, націоналізм у період війни. Становище на Східному і Західному фронтах. Проблема мобілізації людських і матеріальних ресурсів для ведення війни. Форми і методи державного регулювання.

Держави Антанти і Радянська Росія. Капітуляція країн Четверного союзу. Паризька мирна конференція. Версальський мирний договір. Мирні договори з союзниками Німеччини. Ліга націй. США і Версальська система.

Тема 2. Європа та США в 1920-1930-ті рр.

Тенденції соціально-економічного та політичного розвитку країн Заходу у 20-30-ті роки.

США у період від доби «проспериті» до Великої депресії. Ізоляціонізм та його сутність. Негритянський рух. Поширення впливу США у Латинській Америці. “Новий курс” президента Ф. Рузвельта як ліберальний варіант державно-монополістичної ідеології.

Розвиток фашистського руху в Європі та протидія йому з боку народних фронтів. Специфіка утворення та дії тоталітарних режимів у світі у 30-ті роки. Громадянська війна в Іспанії. Європейська криза кінця 1930-х рр. Внутрішньополітичний стан та готовність економік США та країн Європи напередодні Другої світової війни.

Тема 3. Друга світова війна: основні тенденції.

Причини, характер і періодизація Другої Світової війни. Напад нацистської Німеччини на Польщу. “Дивна війна” на Західному фронті. Війна СРСР проти Фінляндії. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Формування антифашистської коаліції. Окупаційна політика Німеччини та її союзників. Питання колабораціонізму. Висадка союзників у Північній Африці та в Італії.

Підйом антифашистського руху опору. Криза фашистського блоку. Поразка фашистської Італії. Тегеранська конференція. Створення і роль другого фронту. Кримська (Ялтинська) конференція. Капітуляція нацистської Німеччини. Створення ООН. Берлінська (Потсдамська) конференція та її рішення. Підсумки Другої світової війни.

Тема 4. Післявоєнний Світ (1945-1991 рр.).

Специфічні риси формування системи міжнародних відносин після Другої Світової війни. Проблема мирних договорів з Німеччиною та Австрією. Сан-Франциський мирний договір. Концепція “держави загального добробуту”. Головні типи соціальної політики у Західній Європі та Північній Америці. “Холодна війна”: причини, форми і зміст. Розкол Німеччини та утворення НДР і ФРН. Структура і цілі НАТО. План Маршалла. Нові явища у культурі. Розвиток суспільно-філософської думки. Соціально-політичні та економічні реформи.

Встановлення тоталітарних комуністичних режимів. Соціально-політичні кризи 1953-1956 рр. у Польщі, НДР, Угорщині, Чехословаччині. Діяльність Організації Варшавського договору. Неefективність економічної системи соціалізму. Наростання кризових явищ. “Оксамитові революції” в Європі.

Тема 5. Європа та США наприкінці XX – на початку XXI ст.

Історичні традиції федералістських теорій європейського об'єднання. Історіографія європейської інтеграції. Історичні передумови й рушійні сили інтеграційних процесів у Західній Європі. Початковий період європейської інтеграції. Європейське співтовариство вугілля і сталі. Римські договори.

Заснування ЄЕС. Формування Спільного ринку та інституціональної системи Європейських співтовариств. Створення системи Європейського політичного співробітництва. Розвиток спільних політик ЄЕС. Проблема розширення Європейського співтовариства. Єдиний Європейський акт. Геополітичні зміни кінця 80-х – початку 90-х років і перспективи європейського будівництва.

Маастрихтський договір та утворення Європейського Союзу. Амстердамський договір. Інституціональна реформа ЄС. Спільна політика ЄС. Зовнішня політика і політика безпеки ЄС. Новий якісний етап у розвитку європейської інтеграції на початку ХХ – ст. Політика розширення ЄС на Схід: передумови, проблеми та наслідки.

Україна на шляху до європейської інтеграції. Розвиток співробітництва між Україною і ЄС.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с. р.		о	Л	П	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Історія Західної цивілізації у Новий час.												
Разом за розділом 1	74	18	18			40		4	2			69
Розділ 2. Європа та США у Новітній період: економічний, політичний та культурний розвиток.												
Разом за розділом 2	76	14	14			46		4	2			69
Усього годин	150	32	32			86		8	4			138

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заоч.
1	Європа в період переходу від Середньовіччя до Нового часу.	2	
2	Зміни в економічній та політичній системах країн Європи в XVI-XVII ст.	2	
3	Загальна характеристика розвитку Європи в XVI-XVII ст.	2	2

4	Англійська революція XVII ст.	2	
5	Американські колонії. Війна за незалежність та утворення США.	2	
6	Передумови Великої Французької революції.		
7	«Якобінський період» у Франції XVIII ст.	2	
8	США напередодні громадянської війни (перша половина XIX ст.).	2	
9	Європа у XIX ст.	2	
10	Ідейно-політичні, технічні, соціальні та культурні здобутки Європи наприкінці XIX – на початку XX ст.	2	
11	Перша світова війна.	2	
12	1920-1930-ті рр. Прелюдія до найкривавішої катастрофи людства.	2	
13	Друга світова війна.	2	2
14	Післявоєнний Світ (1945-1991 рр.).	2	
15	Інтеграційні процеси в Європі в другій половині XX ст.	2	
16	Європа і США наприкінці XX – на початку XXI ст.	2	
	Разом	32	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
1	Опрацювання першоджерел, наукової літератури, сучасного відеоконтенту	86	138
	Разом	86	138

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені.

7. Методи навчання

Інформаційно-рецептивний (організовує сприйняття та осмислення студентами фактів, оцінок тощо, важливий для передачі великих масивів інформації), репродуктивний (відтворюючий; у поєднанні з інформаційно-рецептивним сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у студентів, формулює основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення тощо), проблемного викладу (до початку викладення самого матеріалу викладач ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, спираючись на різноманітні джерела та літературу, розкриває систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи та показує спосіб рішення поставленого завдання), евристичний (організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань), дискусійний (постановка проблемного питання та обговорення його серед студентів).

Методи роботи в умовах дистанційного та змішаного навчання: за умов впровадження карантинних обмежень або обмежень у зв'язку з воєнним станом лекції, семінари, написання контрольної та залікової робіт проводяться в он-лайн режимі із застосуванням платформи ZOOM. Видами навчальної діяльності є: відеоконференції, відповіді на питання в чаті.

8. Методи контролю

Передбачено використання поточного контролю (виступи на семінарах, усне опитування), проведення контрольної письмової роботи і підсумкової письмової залікової роботи. Всі вони проводяться відповідно до принципів академічної доброчесності.

9. Схема нарахування балів

	Поточний контроль, самостійна робота											Контрольна робота, передбачена на навчальним планом	Разом	Залікова робота	Сума
	Розділ 1						Розділ 2								
	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5				
денна	9	3	3	6	3	6	3	3	3	3	6	12	60	40	100
заоч.	10								10			40	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення семінарських занять протягом семестру і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Оцінюється рівень знання студентами першоджерел, наукової літератури, вміння логічно та послідовно виступати під час обговорення питань плану семінарського заняття, ставити та відповідати на запитання в ході дискусії. Кожен з студентів денної форми навчання може набрати від 0 до 3 балів за кожний семінар, заочної – від 0 до 10 балів.

Контрольна робота – полягає в оцінці засвоєння студентом частини навчального матеріалу. Проводиться у письмовій формі. Оцінювання знань здійснюється за відповіді на два письмові питання, за кожне з яких студент денної форми навчання можна отримати не більше 6 балів, а в сумі – 12 балів. Студент заочної форми навчання може отримати не більше 20 балів за відповідь на кожне з питань і не більше 40 балів у сумі.

Студент денної форми навчання отримує від 9 до 12 балів, а студент заочної форми – від 35 до 40 балів, якщо відповіді побудовані логічно, робляться змістовні висновки, представлені різні підходи до означених проблем та обґрунтоване бачення їх сутності. Студент денної форми отримує від 6 до 8 балів, а студент заочної форми – від 25 до 34 балів, якщо розкриваються всі питання, демонструється здатність аргументувати власну точку зору спираючись на літературу та джерела, але присутня деяка непослідовність аналізу. Від 3 до 5 балів студент денної форми навчання і від 13 до 24 балів студент заочної форми отримує, якщо відповідь побудована не дуже логічно, виявляються недоліки в розкритті відповідних понять, термінів, хоча їх загальне розуміння представлено, вона носить описовий, однобічний характер, демонструє відсутність самостійного бачення сутності проблем. Від 1 до 2 балів студент денної форми навчання і від 1 до 12 студент заочної форми отримує, якщо відповідь дана не на всі запитання, не містить наукового обґрунтування проблем, відсутня логіка викладення матеріалу. 0 балів виставляється в разі відсутності відповідей на питання контрольної роботи.

Здобувач освіти не допускається до сесії, якщо він не набрав впродовж семестру 10 балів.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі вивчення дисципліни у формі письмової залікової роботи в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом. Залікові білети включають три питання: перше і друге спрямовані на встановлення рівня загальної теоретичної підготовки студента і оцінюються максимально по 13 балів кожне; третє передбачає вміння аналізувати документи, літературу, медіаконтент, максимальна оцінка – 14 балів.

Рівень знань під час заліку оцінюється:

37-40 балів, якщо студент дав правильну та повну відповідь на всі три поставлених питання, міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, демонструє вміння пов'язувати події минулого із сучасним розвитком, логіку та аргументованість викладення (наведення прикладів, аналогій, знання головних дат з історії Європи), вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем;

32-36 балів ставиться студенту, якщо він відповів на всі три запитання, добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

27-31 ставиться студенту у випадку, якщо він відповів на всі три запитання, в основному опанував теоретичні знання з навчальної дисципліни,

орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але відповідь є недостатньо аргументованою, виявляє неточності, невміння оцінювати факти та явища;

21-26 балів ставиться, якщо всі три питання розкриті неповно та/або логіка відповідей вимагає істотного виправлення;

1-20 балів студент отримує, якщо у відповіді не розкриті по сутності всі три питання, продемонстровано недостатнє знання фактичного матеріалу, наукових визначень, відсутні посилання на першоджерела та рекомендовану наукову літературу;

0 балів студент отримує в разі відсутності відповідей на питання залікового білету.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
		Для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100		Зараховано
70-89		
50-69		
1-49		Не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література:

1. Акунін О.С. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492-1918 рр.): Хронологія подій. – Миколаїв, 2013. – 575 с. <https://kpd.edu.ua/biblioteka/Н/Нова%20історія%20країн%20Західної%20Європи%20та%20Північної%20Америци%20Акунін%20О.С.pdf>
2. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV – початок XIX ст.) : навч. посіб. / З. А. Баран, С. П. Качараба, Р. Б. Сіромський, Б. П. Чума ; за ред. З. А. Баран. К., 2015. – 533 с.
3. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (XIX – початок XX століть) : навч. посібник / З. А. Баран, Н. А. Васьків, С. П. Качараба та ін.; за ред. Б. В. Сипко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 456 с.

Допоміжна література

1. Anderson P. Lineages of the Absolutist State. Verso, 2013. <https://www.perlego.com/book/730839/lineages-of-the-absolutist-state-pdf>

2. Daniel Walker Howe. What Hath God Wrought: The Transformation of America, 1815-1848. - New York, Oxford University Press, 2007. - 928 p.
3. Griffin R. Fascism Key Concepts in Political Theory. – Polity, Year: 2018 // <http://gen.lib.rus.ec/book/index.php?md5=0D6326E64F3ABAE423767EAE9676C825>
4. Neiberg M. S. The Treaty of Versailles: A Concise History. Oxford, 2017 // <https://libgen.is/book/index.php?md5=88730879750AF55AB4669071F8FFF070>
5. Robert Allison. The American Revolution: A Concise History. - New York: Oxford University Press, 2011. - 128 p.
6. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст. 3 т. / пер. з фр. https://chtyvo.org.ua/authors/Fernand_Braudel/Materialna_tsyvilizatsiia_ekonomika_i_kapitalizm_XV-XVIII_st_Tom_1/ ; https://chtyvo.org.ua/authors/Fernand_Braudel/Materialna_tsyvilizatsiia_ekonomika_i_kapitalizm_XV-XVIII_st_Tom_2_Ihry_obminu/ ; https://chtyvo.org.ua/authors/Fernand_Braudel/Materialna_tsyvilizatsiia_ekonomika_i_kapitalizm_XV-XVIII_st_Tom_3_Chas_svitu/ .
7. Бураков Ю. В., Питльована Л. Ю. Нариси історії Англії нового часу. Навчальний посібник. - Львів: Центр Європи, 2003. - 128 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Burakov_Yurii/Narysy_istorii_Anghlii_novoho_chasu/
8. Велика війна 1914—1918: витоки, характер, наслідки: монографія / наук. ред. С. С. Трояна. — Київ: Кондор, 2018. — 536 с.
9. Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Авт.-упоряд. Е. Ле Руа Ладюрі [пер. з франц. Є. Марічева]. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 264 с.
10. Вільям Мак-Ніл. Піднесення Заходу. Історія людської спільноти / пер. з англ. О. Волинський та ін. К., Ніка-Центр, 2020. - 960 с.
11. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / А. Тейлор [пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко].– Львів : ВНТЛ-Класика, 2002. – 268 с.
12. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. — К., Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. — 1463 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Deivis_Norman/Yevropa_Istoriia/
13. Демократизація і Європейський союз. Країни Центральної та Східної Європи в першому десятилітті ХХІ ст. / [пер. з англ. О. Кислюка ; ред. В. Вишневий]. – К. : Укр. письменник, 2012. – 268 с. : табл. – (Серія "Світло світогляду"). – Тит. арк. парал. укр., англ. – Бібліогр.: с. 243-254.
14. Дюрозель Ж. Б. Історія дипломатії з 1919 до наших днів // https://chtyvo.org.ua/authors/Diurozel_Zhan-Batist/Istoriia_dyplomatii_vid_1919_roku_do_nashykh_dniv/
15. Європа і народи без історії / Ерік Вульф; пер. з англ. І. Пошивайла. – К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2004. – 535 с.
16. Європа та її болісні минувшини / Авт.-упоряд. Ж.Мінк і Л.Неймайер у співпраці з П.Боннаром. — Пер. з фр. Є. Марічева. — К.: Ніка-Центр, 2009.

- 272 с. // https://chtyvo.org.ua/authors/Mink_Zhorzh/Yevropa_ta_ii_bolisni_mynuvshyny/
17. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. Ч. 1 / Уклад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Чернівці, 2010. – 212 с.
18. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. Ч. 2 / Уклад. А. М. Круглашов, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. - Чернівці, 2011. – 207 с.
19. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; за ред. Л. В. Губерського. — 2-ге вид., виправл. і доповн. — К. : Знання, 2012. — 759 с.
20. Історія Австрії / Еріх Цьольнер [пер. з нім. А. Онишко та ін.]. – Львів: Літопис, 2001. – 712 с.
21. Історія Бельгії / Олексій Сухий. – Львів : ЛА “Піраміда”, 2005. – 260 с.
22. Історія вищої школи Європи (V ст. - середина XX ст.) : [монографія] / О. С. Радул. - Кіровоград : Імекс, 2011. - 535 с. - Бібліогр.: с. 340-349.
23. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за ред. І. В. Яковюка. - К. : Ред. журн. "Право України", 2012. - 208 с.
24. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX ст. - початок XXI ст.) : навч. посіб. / М. М. Кріль. - К. : Знання, 2008. - 284 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Kril_Mykhailo/Istoriia_krain_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy_kinets_XX_pochatok_XXI_st/
25. Історія Німеччини : пер. з нім. / Гаген Шульце; Пер. Олександр Насико.– К. : Наука, 2010.– 280 с.
26. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року : Навчальний посібник / Світлана Йосипівна Бобилева; В. о. Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2004. – 528 с.
27. Історія Німеччини. Від початків до сьогодення = Deutsche Geschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart : навч. посібник / І. О. Ліхнякевич. - Л. : Львів. політехніка, 2010. - 232 с.
28. Історія сучасного світу (XV-XXI століття) : навчальний посібник. – Київ : Вікар, 2008. – 552 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Orlova_Tetiana/Istoriia_suchasnoho_svitu_XV-KhKhI_stolittia/
29. Історія Франції : Королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII ст.) / Вадим Ададуров; В.о. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Ін-т істор. досліджень. – Львів : Вид-во Українського Католицького Ун-ту, 2002.– 412 с.
30. Італія / Italia: короткий нарис історії : навч. посіб. [для студ. бакалавр. Та магістер. прогр. ф-ту гуманіт. наук Нац. ун-ту "Києво-Могилян. акад."] / Ігор Срібняк ; Ін-т європ. дослідж. Нац. акад. наук України, Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Н.-д. центр орієнталістики ім. Омеляна Пріцака. - К. : Н.-д. центр орієнталістики ім. Омеляна Пріцака НаУКМА, 2011. - 205 с.

31. Італія: історія державності і права (V – початок XXI ст.): навч. посібник / Б. Й. Тищик. – Львів: Світ, 2015. – 376 с.
32. Концепції фашизму / В. В. Левицький // Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури. - 2016. - Т. 179. - С. 23-27. // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9365/Levytskyi_Kontseptsii_fashyzmu.pdf
33. Марушак М. Й. Історія дипломатії ХХ століття: курс лекцій // http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001084
34. Мовчан С. П., Кипаренко Г. М. Велика Британія: географія, історія, культура. – Львів : ПАІС, 2012. – 496 с.
35. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945 рр.) : посібник / З. А. Баран, Г. М. Кипаренко, С. П. Мовчан, М. М. Швагуляк. – Львів : Афіша, 2008. – 288 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Baran_Zoia/Novitnia_istoriia_krain_Zakhidnoi_Yevropy_ta_Pivnichnoi_Ameriky_1918-1945_rr/
36. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Газін, С. А. Копилов ; М-во освіти і науки України. - Вид. 2-ге, доповн. і переробл. - К. : Слово, 2008. - 469 с.
37. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007) : навч. посіб. Для самост. роботи студ. / Л. М. Мищик, Ю. В. Кузьменко. - К. : Академвидав, 2008. - 543 с.
38. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки : Навчальний посібник для студентів істор. спец. ВНЗ / Володимир Прокопович Газін, Сергій Анатолійович Копилов; За ред. Сергій Анатолійович Копилов.– К. : Либідь, 2004.– 624 с.
39. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. - початок XXI ст.) / Швагуляк М. (ред.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — Львів: Тріада плюс, 2011. — 700 с. <https://www.twirpx.com/file/2291320/>
40. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов; [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська Академія”, 2011. – 395 с.
41. Перехід від авторитаризму до демократичного суспільства в Іспанії (1960-1982 роки) : монографія / В. Ю. Годлевська ; М-во освіти і науки України, Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2009. - 158 с.
42. Роудс Дж. Ф. Історія Громадянської війни в США. 1861—1865. — Київ: О. Бешуля, 2020. — 482 с.
43. Системні трансформації посткомуністичних країн Європи. 1989-2009 : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Брусиловська ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ін-т соц. наук, Каф. міжнар. відносин. – О. : Астропринт, 2011. – 448 с.

44. Суспільно-політична історія країн Європи в ХХ столітті / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Каф. історії нов. та новіт. часу ; [редкол.: О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. - Чернівці : ЧНУ, 2011. – 271 с.
45. Тіндал Дж., Шай Д. Історія Америки. – Львів, 2010. - 904 с.
46. Цветков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917 - 1945 рр. Навч. посіб. — К. Либідь, 1997. — 232 с.
47. Шабо Ф. Історія ідеї Європи. – К., Либідь, 2020. – 352 с.
48. Яровий В. І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн ХХ ст. Підруч. для вищих навч. закл. — К.: Генеза, 2005. — 816 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. The Rise and Fall of Italy's Fascist Dictator | Benito Mussolini Documentary // <https://www.youtube.com/watch?v=3ssKbcEWhcI>
2. <http://nationalarchives.gov.uk/> – Національний архів Великої Британії.
3. <http://www.theyworkforyou.com> – архів засідань парламенту Великої Британії
4. <https://empires.dekoder.tech/> - сайт з історичною інтерактивною картою Європи.
5. <https://gallica.bnf.fr/accueil/fr/content/accueil-fr?mode=desktop> - онлайн-бібліотека Національної бібліотеки Франції.
6. <https://www.youtube.com/user/oasis6767/videos> - The History Room
7. World War II - Documents, 1940-45 // Yale university. https://avalon.law.yale.edu/subject_menus/wwii.asp
8. World War I in Color <https://www.youtube.com/watch?v=1vOkfNXe6Rk&list=PL3H6z037pboGqvhGYzKLYojuyvZHwRF-Z>
9. https://www.youtube.com/c/WAS_UA/videos - WAS: Популярна історія.